

Innspill til Rusbehandlingsutvalget fra Ly – for deg med en oppvekst preget av voksnes rus

Tusen takk for muligheten til å gi innspill.

Organisasjonen Ly er en landsdekkende bruker- og pårørendeorganisasjon for de som er preget av voksnes rus. Gjennom vår anonyme chattetjeneste, direkte møter med unge i Ungt Nettverk Barnevern, og erfaringskompetansen til våre medlemmer og brukerrepresentanter, har vi inngående kunnskap om hvordan det er å vokse opp med rus i nære relasjoner.

Barnets beste er det bærende prinsippet i alt vårt arbeid. Innspillet vårt må derfor forstås i lys av dette, og av at vi her løfter barn som pårørende sitt særskilte perspektiv inn som svar til utvalgets mandat.

Kunnskap og erfaringsgrunnlag

Forskningen på konsekvensene av foreldres rusbruk for barn er relativt godt etablert¹. Samtidig viser flere kunnskapsoppsummeringer og studier at det fortsatt finnes lite systematisk kunnskap om hvordan barn faktisk blir sett og ivaretatt når foreldre er i rusbehandling. Norske studier peker på at barn til foreldre i behandling har behov for informasjon og arenaer for å snakke om komplekse følelser, og at helsepersonell mangler både kunnskap og tid til å adressere barnets situasjon i behandlingens kontekst. Samtidig avdekker multisenterstudier at selv om det finnes en voksende

---

¹ Kuppens, S., Moore, S. C., Gross, V., Lowthian, E., & Siddaway, A. P. (2020). The enduring effects of parental alcohol, tobacco, and drug use on child well-being: A multilevel meta-analysis. *Development and Psychopathology*, 32(2), 765–778.

litteratur om barn som pårørende, er det fortsatt behov for mer forskning på hvilke tiltak som fungerer best for barn og hvordan disse kan implementeres systematisk i behandlingsløpet².

Erfaringene våre gjennom chatten og ungt nettverk er viser oss at de har:

- manglende tillit til systemet
- manglende informasjon
- stor emosjonell belastning og ansvar

Dette er erfaringer som må brukes langt mer aktivt i utviklingen av tjenestene. Et eget brukerpanel, slik det nevnes i utvalgets mandat, oppfordres på det sterkeste for å sikre at barn som pårørendes perspektiv, behov og rettigheter blir ivaretatt hele veien.

Økonomiske rammer må støtte barna

Den øremerkede tilskuddsordningen til kommunalt rusarbeid på rundt 450 millioner kroner er nå vedtatt avvirket og lagt inn i frie kommunale rammer. Disse midlene har i praksis finansiert blant annet pårørendearbeid, forebygging, oppsøkende arbeid og ettervern. Når midlene ikke lenger er øremerket, er vår erfaring at tilbud til barn og pårørende ofte er blant de første som svekkes, fordi de ikke er lovpålagte. Vi er derfor bekymret for hvordan utvalget vil forholde seg til dette i sitt videre arbeid.

Tre prioriteringer for en styrket rusmiddel- og avhengighetsbehandling:

- 1. At barn som pårørende ivaretas som en integrert del av behandlingsansvaret.**

---

² Helsedirektoratet. (2015). *Barn som pårørende – Resultater fra en multisenterstudie.*

For barn med foreldre i behandling ligger det mye frykt, utrygghet og tap av kontroll. I chatten møter vi barn som sier at:

- “de ikke stoler på det sykepleierne forteller om forelderen”
- “at det er ingen som passer på, det er ingen rutiner”
- “det er et skikkelig trist sted å være på”
- “at forelderen aldri forandrer seg, det er det samme hver gang”

Mange forteller at innleggelse kan oppleves som en pause, men også som ensom, utrygg og full av bekymringer for hva som faktisk skjer med forelderen. Noen forteller også om foreldre som truer med å ta sitt eget liv hvis barnet ikke får dem ut av behandling. Dette er et ekstremt ansvar å legge på et barn. Det viser oss at barn som pårørende i praksis også bærer mye av behandlingsansvaret.

Dette viser hvor viktig det er at barn får informasjon, blir involvert i prosessene og får reell oppfølging gjennom hele behandlingsforløpet.

2. Tydelig ansvarsdeling og samhandling

Barn av forteller oss at de opplever at fagfolk gir opp foreldrene, at foreldre sendes hjem før noe reelt er endret, og at ansvaret da igjen faller på dem.

Fremtidens rusbehandling må ha klare ansvarslinjer, faste samhandlingsstrukturer og systematiske vurderinger av barns situasjon gjennom hele forløpet. Familien må sees i helhet. Det må gjøres barns beste vurderinger hele veien, og det må samhandles med skole, BUP, barnevern og annet nettverk rundt barnet. Når barn skal flyttes ut av hjemmet, skal det gjøres tverrfaglig helsekartlegging. Å flytte en omsorgsperson ut av hjemmet bør også utløse kartlegging av barnets behov.

3. God kvalitet i behandling gjennom tilstrekkelig behandlingstid og sammenhengende forløp.

Forskning viser at lengre og mer sammenhengende behandling er knyttet til bedre behandlingsutfall, inkludert lavere substansbruk, bedre sosial fungering og lavere risiko for tilbakefall, sammenliknet med kortere forløp eller tidlig avbrudd. Studier peker også på at det å stå i behandling over tid, og dermed gi behandlingene tid til å virke, er en viktig faktor for at den enkelte faktisk oppnår stabil bedring og mestring³.

Våre erfaringer viser hva som skjer når behandlingen blir for kort:

- barna får tilbake håpet, og så mister de det igjen
- tilbakefall kommer raskt
- uforutsigbarheten fortsetter

Flere barn sier rett ut at de skulle ønske foreldrene fikk være lengre i behandling, fordi det gir dem et lite pusterom og mer trygghet.

Skal rusbehandling gi varig effekt for pasienten, må den også oppleves trygg og forutsigbar for barna. Det krever lengre forløp og reell samhandling mellom TSB, kommune, NAV, fastlege, psykisk helsevern og familievern.

Avslutning

Det er viktig å huske at det er barn som lever med dette hver eneste dag. De blir direkte påvirket av dårlige behandlingsforløp og sviktende samhandling, og det er de som bærer konsekvensene.

---

³ Beaulieu, M., Tremblay, J., Baudry, C., Pearson, J., & Bertrand, K. (2021). *A systematic review and meta-analysis of the efficacy of the long-term treatment and support of substance use disorders*. *Social Science & Medicine*, 285, 114289.

Ly - for deg med en oppvekst preget av voksnes rus
Gullhaugveien 1, 0484 Oslo
post@lyorg.no | www.lyfordeg.no

Barns beste må være et gjennomgående premiss i hele rusbehandlingsforløpet, ikke som et tillegg.

Tusen takk for oppmerksomheten.

Kontaktperson:

Andrea Rothschild
Rådgiver brukerrepresentasjon og medvirkning
andrea@lyorg.no

Kristin Oudmayer
Generalsekretær
kristin@lyorg.no